

PATRYCJA BRYCZEK-WRÓBEL

CYWILNA ORGANIZACJA OCHRONY I OBRONY NARODOWEJ W OPINII SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

CIVILIAN ORGANIZATION OF PROTECTION AND NATIONAL DEFENSE IN THE OPINION OF LOCAL COMMUNITIES

Abstract. The aim of the research was to seek answers to the in the area of current capabilities of defense and civil protection at the municipal level: how do you assess the civilian organization for national protection and defense in the indicated areas. The diagnostic survey (survey technique) was conducted from September 12 to September 23, 2022. The statistical sample was determined using targeted selection taking into account the entire area of the country. 336 communes were selected (21 from each voivodship) and the respondents were m.in mayors and their deputies (341 people). Using interdisciplinary research methods of analysis, synthesis, induction and deduction, the results of the research were confronted with scientific reflection on the applicable legal acts. The results of the study showed that the civilian organization for national protection and defence at the local level mainly covers crisis management tasks and to a very limited extent. Harnessing the potential of local communities in this area is becoming a major challenge.

Keywords: civil defense; local administration; emergency management; civil protection.

WPROWADZENIE

Dynamiczny charakter zagrożeń, w tym ich hybrydowość, powoduje, że przeobrażenia środowiska bezpieczeństwa w wymiarze międzynarodowym i narodowym stawiają nowe wyzwania również w wymiarze lokalnym. Przykładem może być agresja Federacji Rosyjskiej na Ukrainę, która spowodowała napływ kilku milionów uchodźców do Polski. Inne zagrożenia, to kryzys migracyjny na granicy białorusko-polskiej czy epidemia COVID-19. Nasilenie się zagrożeń militarnych, niemilitarnych, paramilitarnych i hybrydowych powoduje znaczne

Dr PATRYCJA BRYCZEK-WRÓBEL – Wojskowa Akademia Techniczna im. Jarosława Dąbrowskiego, Instytut Bezpieczeństwa i Obronności; adres do korespondencji: ul. Gen. S. Kaliskiego 2B, 00-908 Warszawa; e-mail: patrycja.bryczek-wrobel@wat.edu.pl; ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7154-7335>.

obciążenia dla systemu ochrony ludności na wszystkich szczeblach funkcjonowania państwa (Chuvakovi, Balobanova i in., 2022). Warto przy tym zaznaczyć, że ochrona ludności w Polsce jest regulowana prawem „rozproszonym” zarówno w wymiarze organizacyjnym, jak i funkcjonalnym, a jej definicja nie jest doprecyzowana. Dla potrzeb rozważań naukowych przeprowadzonych na potrzeby tego artykułu, ochronę ludności *sensu stricto* należałoby rozumieć jako całokształt przedsięwzięć realizowanych przez podmioty publiczne i inne w celu ochrony życia i zdrowia osób na danym terenie. W szerszym znaczeniu do działań tych można by zaliczyć szerokie spektrum przedsięwzięć chroniących podmioty indywidualne lub zbiorowe w sposób pośredni, jak np. ochronę infrastruktury krytycznej albo służącego człowiekowi środowiska naturalnego (Stochaj, 2020). Na co dzień ochrona ludności realizowana jest przede wszystkim w ramach Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i związanego z nim systemu ratownictwa medycznego oraz wielu innych systemów dziedzinowych, jak np. ratownictwo wodne, ratownictwo górskie i inne. Istnieją też specjalistyczne systemy, integrujące wysiłki kilku resortów, jak np. Krajowy System Wykrywania Skazań i Alarmowania. Wskazując służby realizujące zadania na rzecz ochrony ludności, nie sposób pominąć Policji odpowiedzialnej za porządek i bezpieczeństwo publiczne. Rutynowe działania z obszaru ratownictwa realizują też różnego rodzaju służby techniczne. W czasie sytuacji kryzysowych te rutynowe działania służb wymagają koordynacji i wsparcia ze strony innych podmiotów publicznych i prywatnych. W warunkach polskich system zarządzania kryzysowego oparty jest na strukturach administracji publicznej, stąd w niemilitarnych sytuacjach kryzysowych ratownictwo ludności jest koordynowane przez organy administracji rządowej (szczebel centralny i wojewódzki) lub administracji samorządowej (szczebel powiatowy i gminny). Z kolei w przypadku zagrożeń militarnych, w czasie stanu wojennego lub wojny, główny ciężar odpowiedzialności za ochronę ludności spoczywa na Siłach Zbrojnych RP, przy czym administracja publiczna i pozostałe służby, zachowując ciągłość działania, realizują zadania pozostające w ich obszarze odpowiedzialności. Należy przy tym zaznaczyć, że w warunkach zagrożeń militarnych ochrona ludności przybiera postać obrony cywilnej. Podążając za słowami Waldemara Kitlera: „podstawę takiego stanu rzeczy stanowi fakt, iż tylko połączenie środków i narzędzi militarnych i niemilitarnych w jeden harmonijny zbiór metod działania zapewni kontrolę nad źródłami i skutkami zagrożeń bezpieczeństwa narodowego” (Kitler, 2011, s. 307).

Naukowa refleksja nad tą problematyką powinna uwzględniać, iż w każdych warunkach działania ukierunkowane na ochronę ludności będą wymagały

zaangażowania znacznych sił i środków, a te są pochodną potencjału obronnego wspólnoty na danym poziomie funkcjonowania państwa.

Warto podkreślić także fakt, że ciężar obowiązku ochrony i obrony państwa oraz narodu nie spoczywa tylko na instytucjach czy strukturze organizacyjnej państwa, realizacja tych zadań i powinności spoczywa na każdym obywatelu. Działania te podejmowane są w zależności od jego możliwości, np. poprzez szkolenia, naukę, pracę, służbę Ojczyźnie czy dbanie o pomnażanie wspólnego dobra (Skrabacz, 2006). Udział społeczeństwa w ochronie i obronie narodowej wyraża się ponadto w stałej i systematycznej edukacji obronnej, wychowaniu patriotyczno-obronnym, uczestnictwie w kształtowaniu polityki obronnej państwa, organizowaniu samoobrony czy funkcjonowaniu w organizacjach pozarządowych (Staśkiewicz, 2022).

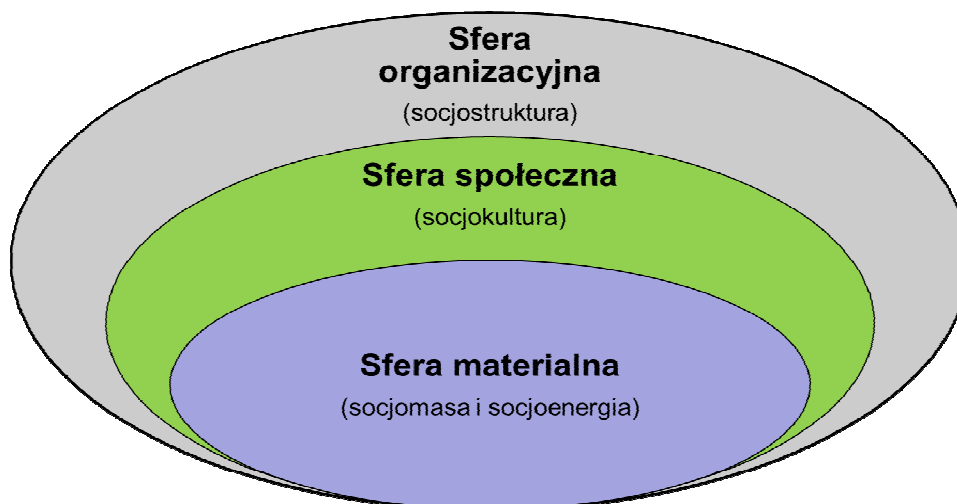
Ponadto należy wskazać pewne strefy, w których sektor cywilny pełni wiodącą rolę. Wynikają one z odpowiednich uregulowań prawnych i kompetencji podmiotów cywilnych, dzięki którym stały się przodownikami lub koordynatorami zadań realizowanych na rzecz bezpieczeństwa. Wśród nich na szczególną uwagę zasługuje między innymi: ochrona i obrona w dziedzinie gospodarczej i ekonomicznej kraju, ochrona zdrowia i środowiska naturalnego, ochrona porządku konstytucyjnego, ochrona i obrona infosfery i cyberprzestrzeni, ochrona dóbr kultury narodowej i inne, wskazane w dalszej części artykułu. Istotnym elementem są także świadczenia osobiste i rzeczowe.

Konkludując, oznacza to włączenie do systemu ochrony i obrony narodowej całego potencjału społecznego, bez którego wsparcia żadne, nawet najbardziej profesjonalnie przygotowane służby nie poradzą sobie w trudnej sytuacji zagrożenia.

POTENCJAŁ OBRONNY WSPÓLNOTY LOKALNEJ

Na bezpieczeństwo podmiotu indywidualnego lub zbiorowego, tj. jednostki, wspólnoty lokalnej czy całego narodu – pojmowane jako zapewnienie tym podmiotom bytu i możliwości rozwoju – składa się wiele czynników, z których najważniejsze to: odporność na zagrożenia oraz możliwości aktywnego działania w celu neutralizacji zagrożeń lub przynajmniej ich redukcji do poziomu akceptowalnego przez tenże podmiot. Zdolności wspólnoty do przeciwstawienia się zagrożeniom w głównej mierze zależą od jej potencjału obronnego. Tenże potencjał jest funkcją ilości i jakości zasobów wspólnoty w trzech sferach jej funkcjonowania: 1) w sferze materialnej, 2) w sferze społecznej oraz 3) w sferze organizacyjnej. Z punktu widzenia cybernetyki społecznej na sferę materialną

będzie się składać socjomasa i socjoenergia, na sferę społeczną – socjokultura, a na sferę organizacyjną – socjostruktura (Świniarski, 2011). Składowe potencjału obronnego wspólnoty państwowej przedstawia rysunek 1.

Rys. 1. Składowe potencjału obronnego wspólnoty państwowej

Źródło: Szczurek, 2012, s. 270.

Przedstawione na rysunku składowe potencjału obronnego odnoszą się przede wszystkim do szczebla państwa, którego możliwości są nieporównywalnie większe niż wspólnot lokalnych, niemniej poszczególne składowe odnoszą się do wszystkich podmiotów bezpieczeństwa. Zatem, niezależnie od poziomu zorganizowania społeczeństwa, sferę materialną (socjomasę i socjoenergię) tworzą głównie zasoby finansowe, infrastruktura, zapasy materiałowe i sprzętowe, ale także stan środowiska przyrodniczego, zasoby naturalne, możliwości techniki i inne. Z kolei do sfery społecznej (socjokultury) zaliczamy przede wszystkim jakościowo-ilościowy stan zasobów ludzkich tworzących daną społeczność. Będzie to sfera świadomościowa (wiedza, idee, wartości), jak i struktura demograficzna czy kondycja zdrowotna społeczeństwa. Sferą organizacyjną jest swoistym spoiwem łączącym materialne i społeczne składowe potencjału obronnego wspólnoty. Poprzez regulacje prawne ujmuje te składowe w struktury organizacyjno-kompetencyjne, określa procesy informacyjno-decyzyjne i relacje funkcjonalne pomiędzy elementami systemu bezpieczeństwa na danym szczeblu zarządzania (Szczurek, 2012).

Z punktu widzenia filozofii bezpieczeństwa Janusz Świniarski dostrzega cztery filary bezpieczeństwa wspólnoty. Pierwszy filar stanowi prokreacja i edukacja, a zagrożeniem jest spadek liczby i jakości ludzi wyrażany w poziomie przyrostu naturalnego i poziomie edukacji w społeczeństwie. Drugim filarem jest dostatek i dobrobyt, gdzie zagrożenie stanowi spadek poziomu życia obywateli. Trzeci filar bezpieczeństwa to prawo i praworządność, a zagrożeniem są wadliwe regulacje prawne i uchybienia w systemie prawnym. I wreszcie filar czwarty, którym jest wolność osobista obywateli, a jednocześnie odpowiedzialność za losy wspólnoty. W tym przypadku zagrożeniem dla budowania bezpieczeństwa będzie ograniczanie wolności i odpowiedzialności podmiotów tworzących daną społeczność.

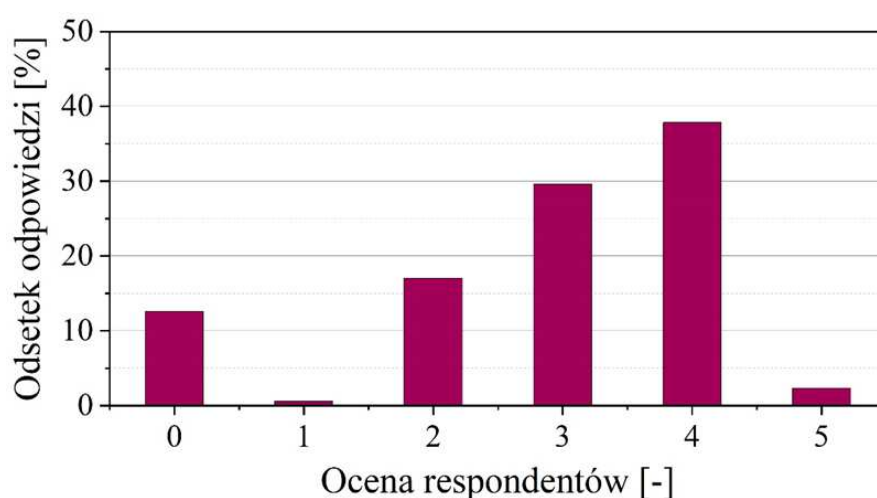
OCENA CYWILNEJ ORGANIZACJI OCHRONY I OBRONY NARODOWEJ PRZEZ SPOŁECZEŃSTWO LOKALNE

W okresie transformacji ustrojowej w Polsce po roku 1989, a w szczególności podczas przechodzenia z gospodarki sterowanej centralnie na gospodarkę wolnorynkową, nie przywiązywano dostatecznej uwagi do utrzymywania właściwego poziomu sił i środków oraz odpowiednich struktur organizacyjnych tworzących system ochrony ludności (Szmitkowski, 2012). Sytuację tę poprawiło wprowadzenie w życie ustaw o stanach nadzwyczajnych w 2002 roku oraz ustawy o zarządzaniu kryzysowym w roku 2007. Niemniej z Raportu Najwyższej Izby Kontroli opublikowanego 12 września 2018 roku jawi się ponury obraz systemu ochrony ludności w państwie. Kontrolerzy NIK stwierdzają, że „w Polsce nie funkcjonuje skuteczny system ochrony ludności. Organy odpowiedzialne za realizację zadań z zakresu zarządzania kryzysowego oraz obrony cywilnej nie stworzyły adekwatnych do występujących zagrożeń struktur i skutecznych procedur oraz nie zapewniły niezbędnych zasobów, umożliwiających właściwe zarządzanie m.in. w przypadku wystąpienia sytuacji kryzysowych” (Raport NIK, 2018).

Przeprowadzony w roku 2022 sondaż diagnostyczny w 336 gminach wytypowanych z zastosowaniem doboru celowego spośród 2477 gmin tworzących obszar Rzeczypospolitej Polskiej (po 21 gmin z każdego województwa), wskazuje na bardziej zróżnicowaną ocenę cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej w Polsce. Respondentom zadano pytanie: *Jak oceniacie Państwo cywilną organizację ochrony i obrony narodowej we wskazanych obszarach?* Przy czym należało wskazać jedną z wartości od 0 do 5 (wartość 0 – nie jest

widoczna, 1 – bardzo nisko, 2 – nisko, 3 – średnio, 4 – wysoko, a wartość 5 – bardzo wysoko). Oceny uzyskano w 23 wskazanych obszarach.

W obszarze ochrony ludności najczęściej wskazań było na ocenę średnią (29,6%) i wysoką (37,8%), a najmniej na ocenę bardzo niską (0,6%) i bardzo wysoką (2,3%). Z kolei 12,6% respondentów nie dostrzega cywilnej ochrony i obrony narodowej w tym obszarze (ocena 0). Zestawienie wyników przedstawiono na wykresie 1.

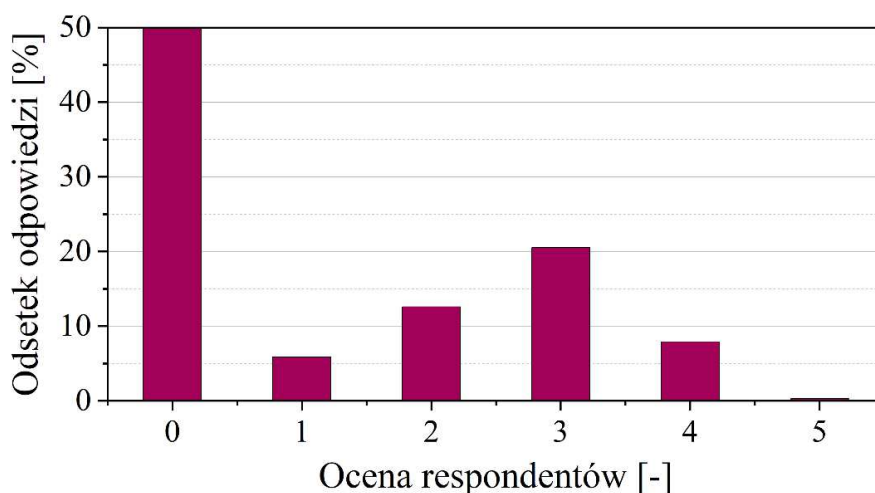
Wykres 1. Ocena cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej w obszarze ochrony ludności

Źródło: Opracowanie własne.

Podobne wyniki uzyskano w kolejnych czterech obszarach: 1) w obszarze ratownictwa, 2) w obszarze ochrony środowiska naturalnego, 3) w obszarze ochrony zdrowia oraz 4) w obszarze zapewniania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Najwięcej wskazań pojawiało się przy ocenie średniej (38,7-42,8%). Jednocześnie, podobnie jak w obszarze ochrony ludności, śladowe wartości pojawiły się przy ocenie bardzo niskiej (0,3-1,8%). Niewielu respondentów wskazało też ocenę bardzo wysoką (3,2-4,7%). Podobnie jak w obszarze ochrony ludności, 12,6-13,2% respondentów nie dostrzega cywilnej ochrony i obrony narodowej w omawianych czterech obszarach.

Kolejną grupę stanowią obszary, w których działalność nie jest widoczna dla ponad 40% respondentów. Do tych obszarów należą: 1) planowanie cywilne w NATO, 2) ochrona i obrona w cyberprzestrzeni, 3) cywilne wsparcie Sił Zbrojnych RP, 4) ochrona obiektów podlegających obowiązkowej ochronie,

5) ochrona obiektów szczególnie ważnych dla obronności lub bezpieczeństwa państwa, 6) ochrona obiektów podlegających ochronie antyterrorystycznej. W tym ostatnim przypadku aż 52,8% respondentów wskazało wartość 0, co oznacza, że nie dostrzegają cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej w tym obszarze. Na wartość 1 (bardzo nisko) było 5,9% wskazań, na wartość 2 (nisko) – 12,6%, wartość 3 (średnio) – 20,5% i wartość 4 (wysoko) – 7,9%. Na wartość 5, czyli bardzo wysoką ocenę organizacji ochrony i obrony narodowej w tym obszarze było tylko jedno wskazanie, co oznacza 0,3% (wartość jest tak niska, że niewidoczna na wykresie). Wyniki tego sondażu przedstawia wykres 2.

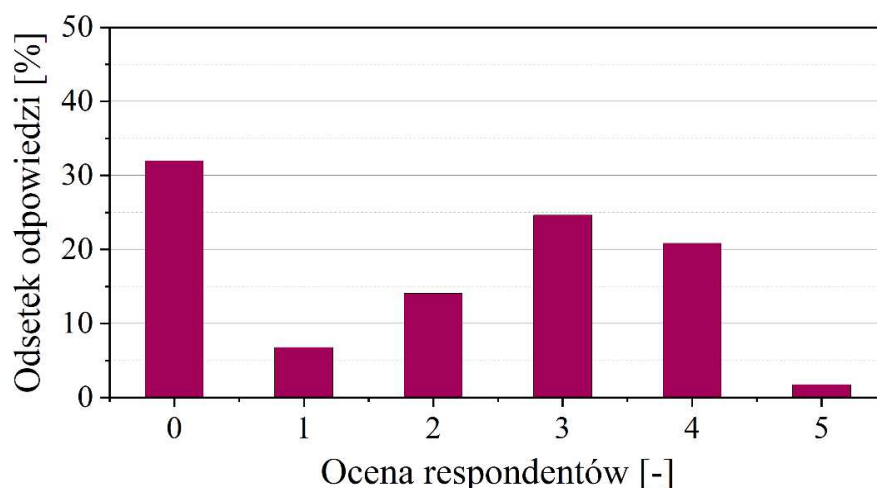

Wykres 2. Ocena cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej w obszarze ochrony obiektów podlegających ochronie antyterrorystycznej

Źródło: Opracowanie własne.

Spośród 23 badanych obszarów największą grupę stanowiły te, w których cywilną organizację ochrony i obrony narodowej oceniono średnio (odpowiedź 3), a wskazania na ocenę wysoką (odpowiedź 4) nie przekraczały 25%. Należy przy tym podkreślić minimalną, wręcz śladową liczbę wskazań na ocenę 5 (bardzo wysoko). Odsetek takich wskazań wahał się w granicach 0-1,8%. Do tych obszarów należą: 1) ochrona i obrona granicy państwowej, 2) ochrona i obrona infrastruktury krytycznej, 3) ochrona i obrona w dziedzinie gospodarki oraz infrastruktury ekonomicznej, 4) ochrona i obrona w dziedzinie rolnictwa i żywienia, 5) ochrona i obrona w dziedzinie transportu drogowego, kolejowego, lotniczego lub wodnego, 6) ochrona i obrona w dziedzinie łączności

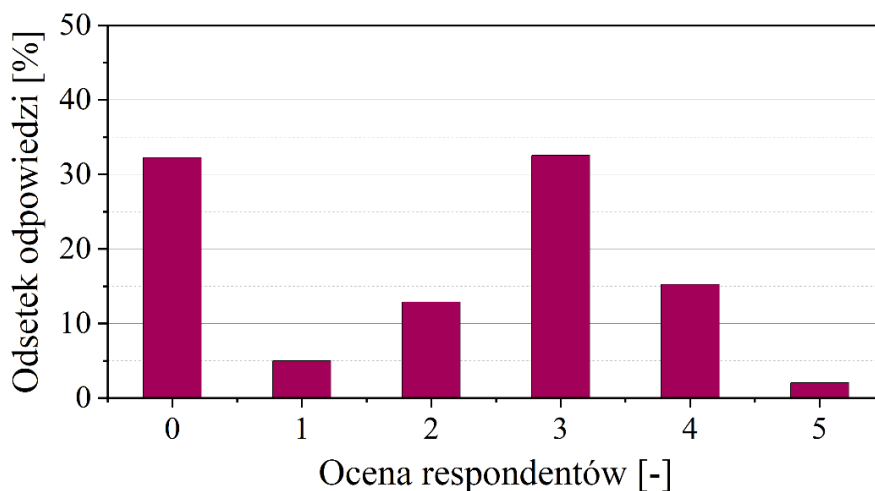
i telekomunikacji, 7) ochrona i obrona w dziedzinie budownictwa 8) ochrona porządku konstytucyjnego, 9) reagowanie na sytuacje kryzysowe, 10) ochrona i obrona w dziedzinie informacyjnej, 11) zabezpieczenie mienia i miejsc tymczasowego zakwaterowania ewakuowanej ludności. Swoistym reprezentantem grupy średnio ocenionych obszarów może być obszar reagowania na sytuacje kryzysowe, chociaż w tym przypadku oceny zdają się nieco bardziej wyrównane, a wskazania były następujące: bardzo nisko – 6,7%, nisko – 14,1%, średnio – 21,6%, wysoko – 20,8%, bardzo wysoko – 1,8%. Przy czym niepokojąca zdaje się być liczba odpowiedzi, że aktywność w tym obszarze jest niewidoczna – 32%. Wyniki tego badania przedstawiono na wykresie 3.

Wykres 3. Ocena cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej w obszarze reagowania na sytuacje kryzysowe

Źródło: Opracowanie własne.

Wyniki – podobne do przedstawionych na wykresie 3 – pojawiają się w odpowiedziach dotyczących ostatniego z prezentowanych w tym artykule obszaru zainteresowania, tj. planowania cywilnego z zakresu zarządzania kryzysowego. W tym przypadku wskazań na wartość bardzo niską było 5%, niską – 12,9%, średnią – 32,6%, wysoką – 15,2% i bardzo wysoką – 2,1%. Podobnie jak w większości badanych obszarów, duża grupa respondentów – w tym przypadku 32,3% – stwierdza, że nie jest widoczna cywilna organizacja ochrony i obrony narodowej w obszarze planowania cywilnego z zakresu zarządzania kryzysowego. Graficzne odwzorowanie wyników tego sondażu przedstawia wykres 4.

Wykres 4. Ocena cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej w obszarze planowania cywilnego z zakresu zarządzania kryzysowego

Źródło: Opracowanie własne.

Porównanie wyników zobrazowanych na wykresach 3 i 4 wskazuje na podobną ocenę obszarów różnych, ale wchodzących w zakres zadań bezpośrednio realizowanych przez organy samorządu terytorialnego, w tym przypadku na szczeblu gminy. Są to zadania określone dla tego szczebla administracji publicznej w ustawie z dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym i w aktach wykonawczych do tej ustawy i w dokumentach organizacyjno-kompetencyjnych. Mniej spójne oceny pojawiają się w przypadku zadań realizowanych głównie przez służby odpowiedzialne za ochronę ludności, w tym służby mundurowe (zob. wykres 1), oraz za zadania realizowane głównie przez administrację rządową i służby specjalne, np. zadania związane z ochroną obiektów, w tym obiektów podlegających ochronie antyterrorystycznej (wykres 2).

WNIOSKI

Wyniki procesu badawczego ukierunkowanego na ukazanie potencjału społeczności lokalnych w ramach cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej wykazały, że w obszarach: ochrony ludności, ratownictwa, ochrony środowiska naturalnego, ochrony zdrowia oraz w obszarze zapewniania bezpieczeństwa i porządku publicznego – wyniki sondażu diagnostycznego wskazują na stosunkowo wysoką ocenę cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej. Na podkreślenie

zasługuje fakt, że w tych obszarach stosunkowo niewielka (w porównaniu z pozostałymi obszarami) liczba respondentów (12,6-13,2%) stwierdziła, że nie dostrzega tej ochrony i obrony. Dla pozostałych ta sfera bezpieczeństwa jest widoczna. Zainteresowanie to może wynikać ze zwiększonego społecznego zapotrzebowania na korzystanie na co dzień z ochrony i obrony cywilnej w tych obszarach.

Niepokoić może niedostrzeżenie funkcjonowania cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej przez znaczącą grupę respondentów (powyżej 40%) w takich obszarach, jak: ochrona obiektów podlegających różnego rodzaju ochronie, planowania cywilnego w NATO, cywilnego wsparcia Sił Zbrojnych RP oraz ochrony i obrony w cyberprzestrzeni. Takie wyniki badań nie do końca można wytłumaczyć poufnym charakterem działalności we wskazanych obszarach, bowiem respondentami były osoby na co dzień odpowiedzialne za ochronę i obronę ludności.

Potwierdzeniem tezy, iż nie wszystkie obszary działalności w zakresie cywilnej organizacji ochrony i obrony ludności są dobrze znane przedstawicielom administracji publicznej, mogą być wyniki sondażu w części dotyczącej *stricte* zarządzania kryzysowego w rozumieniu ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Zróżnicowanie ocen w odpowiedziach dotyczących planowania cywilnego z zakresu zarządzania kryzysowego oraz reagowania na sytuacje kryzysowe może wskazywać na dogłębną znajomość tych zagadnień w grupie badawczej.

Podsumowując, można wyciągnąć następujący wniosek: generalnie cywilna organizacja ochrony i obrony narodowej jest zadowolająca, o czym świadczy ocena osób zaangażowanych w realizację zadań na rzecz bezpieczeństwa ze szczebla samorządowego. Należy przy tym podkreślić, że na szczeblu gminy w szerszym zakresie realizowane są tylko wybrane obszary cywilnej organizacji ochrony i obrony narodowej, a wiedza na temat realizacji zadań w pozostałych obszarach (realizowanych głównie przez administrację rządową) jest wśród samorządowców bardzo ograniczona.

BIBLIOGRAFIA

- Chuvakov O., Balobanova D., Samadova S. i Barbul P. (2022), *Conceptual Foundations for the Systematization of Crimes Against the Basics of National Security of Ukraine and Some Other Countries*, Amazonia Investiga, t. 11, nr 49, s. 86-92.
- Jakubczak R. i Marczak J. (red.) (2011), *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku. Wyzwania i strategie*, Warszawa: Bellona.
- Kitler W. (2001), *Obrona narodowa w wybranych państwach demokratycznych*, Warszawa: AON.
- Kitler W. (2002), *Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System*. Warszawa: AON.

- Raport NIK (2018), *Ochrona ludności w ramach zarządzania kryzysowego i obrony cywilnej*, Informacja o wynikach kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, Warszawa 12.09.2018 r., Nr ewid. 147/2018/P/17/039/KPB, s. 9.
- Skrabacz A. (2006), *Organizacje pozarządowe w bezpieczeństwie narodowym Polski*, Warszawa: AON.
- Staśkiewicz U. (2022), *Non-Governmental Pro-Defence Organisations in Poland – Untapped Potential for Enhancing Polish Defence Capabilities?*, *Defence and Security Analysis*, t. 38, nr 2, s. 125-145.
- Stochaj J. (2020), *Ochrona ludności i obrona cywilna w systemie bezpieczeństwa narodowego*, Warszawa: Difin.
- Szczurek T. (2012), *Od deskrypcji do antycypacji wykorzystania potencjału militarnego w kształtowaniu bezpieczeństwa nowoczesnych wspólnot państwowych wobec rozwoju zagrożeń niemilitarnych*, Warszawa: WAT.
- Szmitkowski P. (2012), *System ochrony ludności w Polsce – historia i współczesność*, *Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych*, nr 4, s. 133-156.
- Świniarski J. (2011), *Źródła realistycznej i idealistycznej tradycji refleksji o bezpieczeństwie narodowym*, *Studia Bezpieczeństwa Narodowego*, nr 1, s. 64-66.
- Ustawa z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej, t. j. Dz.U. 2017, poz. 1897.
- Ustawa z dnia 21 czerwca 2002 r. o stanie wyjątkowym, t. j. Dz.U. 2017, poz. 1928.
- Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, t. j. Dz.U. 2023, poz. 122.
- Ustawa z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, t. j. Dz.U. 2022, poz. 2091.

CYWILNA ORGANIZACJA OCHRONY I OBRONY NARODOWEJ W OPINII SPOŁECZNOŚCI LOKALNYCH

Streszczenie

Celem badań było poszukiwanie odpowiedzi na wyzwania w obszarze aktualnych możliwości obrony i ochrony ludności na szczeblu gminy: *Jak oceniacie Państwo cywilną organizację ochrony i obrony narodowej we wskazanych obszarach?* Sondaż diagnostyczny (technika ankietowania) przeprowadzono od 12 września do 23 września 2022 roku. Próbkę statystyczną ustalono stosując dobór celowy z uwzględnieniem całego obszaru państwa. Wytypowano 336 gmin (po 21 z każdego województwa), a respondentami byli m.in. wójtowie/burmistrzowie i ich zastępcy (341 osób). Wykorzystując interdyscyplinarne metody badawcze analizy, syntezy, indukcji i dedukcji, wyniki badań skonfrontowano z naukową refleksją nad obowiązującymi aktami prawnymi. Wyniki badań pokazały, iż cywilna organizacja ochrony i obrony narodowej na szczeblu lokalnym obejmuje głównie zadania z zakresu zarządzania kryzysowego, i to w stopniu bardzo ograniczonym. Wykorzystanie potencjału społeczności lokalnych w tym obszarze staje się poważnym wyzwaniem.

Słowa kluczowe: obrona cywilna; administracja samorządowa; zarządzanie kryzysowe; ochrona ludności.